

HANDBOEK SOCIALEZEKERHEIDSRECHT

Jef VAN LANGENDONCK

Met medewerking van
Yves STEVENS
Anne VAN REGENMORTEL

Negende editie

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Handboek socialezekerheidsrecht. Negende editie
Jef Van Langendonck m.m.v. Yves Stevens en Anne Van Regenmortel

© 2015 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Omslagillustratie (paperback): Impression V (Parc), Kandinsky Vassily (1866-1944)
© Centre Pompidou, MNAM-CCI, Dist. RMN-Grand Palais / Bertrand Prévost

ISBN 978-94-000-0639-3 (gebonden)
ISBN 978-94-000-0640-9 (paperback)
D/2015/7849/107
NUR 825

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Het is nu 25 jaar geleden dat de eerste editie van dit handboek verscheen, toen nog bij een andere uitgever. Het betrof toen een heel wat minder ambitieuze en vooral minder omvangrijke publicatie. Het had wel de verdienste het enige Nederlandstalige handboek over het recht van de sociale zekerheid in België te zijn.

Dat is ondertussen veranderd. Het recht van de sociale zekerheid heeft zich in de tussenliggende decennia bijzonder sterk ontwikkeld. Aan alle Vlaamse rechtsfaculteiten wordt dit vak beoefend door gerenommeerde collegae, die heel wat onderzoekswerk en publicaties aan deze materie wijden. Meerdere gespecialiseerde tijdschriften zijn op dit gebied ontstaan. De klassieke juridische tijdschriften besteden er meer en meer aandacht aan. Het recht van de sociale zekerheid neemt in de rechtswetenschap een steeds sterkere positie in. Ook de rechtspraak ruimt een altijd maar bredere plaats in voor dit recht. Men kent natuurlijk de onstuitbare vloed aan wetten en besluiten, die vooral sinds de crisisperiode van de jaren tachtig over het stelsel van de sociale zekerheid is uitgestort. Parallel daarmee is het aantal uitspraken van de arbeidsgerechten op dit gebied tot onvoorstelbare hoeveelheden gestegen. Ook in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen neemt de sociale zekerheid een plaats in die weinigen daar ooit zouden hebben voorspeld.

Dit alles maakt het opstellen van een handboek over deze materie niet eenvoudiger. Destijds wezen wij er al op dat de materie te omvangrijk was om volgens de regels van een klassiek juridisch handboek behandeld te worden. De meeste detailregelingen en regimes voor bijzondere groepen zullen buiten beschouwing worden gelaten. Zoals toen, zullen wij ook nu in de eerste plaats pogen de structuur bloot te leggen van de sociale zekerheid in België, waarbij vooral aandacht zal worden besteed aan de eigenheden van elke sector qua problematiek en qua techniek, aan de originele aspecten van de gekozen oplossingen en aan de betwiste elementen hierin. Het historische element is hierbij vrij prominent aanwezig. Heel wat regelingen zijn niet te begrijpen zonder referentie naar hun historische achtergrond. De zin en het waarom van de regelingen beschouwen wij vaak als belangrijker dan de precieze beschrijving ervan, die men elders kan vinden.

Het handboek beperkt zich tot de Belgische wettelijke sociale zekerheid. Hoe interessant het *Europese en internationale* socialezekerheidsrecht ook mogen zijn, het leek ons niet haalbaar het binnen het bestek van deze publicatie aan zijn trekken te laten komen. Hetzelfde gebeurt met de *extralegale voordelen*, de aanvullende pensioenen en andere aanvullende voorzieningen, die in ons land een altijd maar belangrijkere positie innemen. Wij hebben besloten dit buiten het bestek van dit handboek te laten, omdat de materie anders te uitgebreid zou zijn.

Ten slotte wijzen wij er ook nog op dat alleen *de federale wetgeving* en de eraan verbonden rechtspraak hier besproken wordt. De verwante materies inzake gehandicapten, welzijnszorg e.d., die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen of de gewesten behoren, worden hier terzijde gelaten, ook weer hoofdzakelijk om praktische redenen. Sinds het jaar 2014 is ook de sector van de gezinsbijlagen een gemeenschapsmaterie geworden, die dus buiten het bestek van dit handboek valt. Zij blijft voorlopig behouden, omdat de basiswet nog steeds een federale wet is.

Toch is de materie ook uitgebreid in vergelijking met de eerste editie. Hierbij is rekening gehouden met de definitie van sociale zekerheid zoals die is opgenomen in de wet op het Handvest van de Sociaal Verzekerde van 11 april 1995. Volgens deze wet omvat de sociale zekerheid vier sectoren: de werknemers, de zelfstandigen, het overheidspersoneel en de sociale bijstand. Het handboek volgt getrouw deze structuur. De regelingen voor het overheidspersoneel worden wel slechts in hoofdlijnen besproken, omdat er gewoon te veel bijzondere regimes aanwezig zijn om binnen één volume te worden behandeld. In de sector van de sociale bijstand breiden wij de bespreking uit tot de bijstand door het OCMW, die in de definitie van de wet van 1995 oorspronkelijk niet was voorzien, maar er later wel in is opgenomen.

Het handboek van 1988 was nog het enigszins eigenzinnige werk van één man. Ik alleen was verantwoordelijk voor de betwistbare passages en de vergissingen die erin voorkwamen. Deze wat koppige opvatting is thans grotendeels verlaten. Collega Johan PUT heeft in de twee vorige edities voornamelijk het deel over de bestuurlijke inrichting en over de gehandicapten voor zijn rekening genomen. Dries SIMOENS schreef toen de herziene versie van het recht op maatschappelijke integratie en de OCMW-wet en van het nieuwe subhoofdstuk over de gemeenschappelijke bepalingen betreffende de medische verzorging en de uitkeringen in de ZIV. Guido VAN LIMBERGHEN herschreef toen het gedeelte over de inkomensgarantie voor ouderen en leverde belangrijke teksten waaruit geput kon worden voor de herziening van het deel over de zelfstandigen. Veel van hun teksten zijn in deze editie behouden. Anne VAN REGENMORTEL verzorgde toen het toepassingsgebied en de bijdragen voor werknemers. Zij heeft voor de huidige editie vooral de arbeidsongevallen en de beroepsziekten nagekeken. Voor de sec-

tor van de pensioenen konden wij voor de huidige editie rekenen op de raadgevingen van collega Yves STEVENS.

Het weze herhaald dat voor het overige de fouten en vergissingen op rekening blijven komen van de voornaamste auteur. Zoals in het verleden, worden opmerkingen van lezers in dank aanvaard en nuttig gebruikt om de kwaliteit van de volgende editie te verbeteren.

Dit handboek wordt regelmatig geactualiseerd. De cumulatieve actualisering kan men vinden op de website van de uitgeverij: <http://intersentia.be/nl/handboek-socialezekerheidsrecht-9de-ed.html>. Voor de geïndexeerde bedragen van de uitkeringen of inkomensgrenzen in dit handboek vermeld, kan men de volgende website consulteren: www.socialezekerheid.fgov.be/nl/nieuws-publicaties/wetgeving/bedragen/indexatie-bedragen-uitkeringen.htm.

Jef VAN LANGENDONCK
Leuven, mei 2015

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Lijst van verkort geciteerde wetgeving</i>	xxxii

DEEL I.

ALGEMEEN DEEL

Hoofdstuk 1.

Begrip en situering	3
----------------------------------	---

Afdeling 1. Het begrip ‘sociale zekerheid’ – terminologie en definitie	3
--	---

1. Terminologie	3
-----------------------	---

2. Definitie	3
--------------------	---

2.1. ‘Sociaal recht’	3
----------------------------	---

2.2. Sociale zekerheid	6
------------------------------	---

2.2.1. Het definitieprobleem	6
------------------------------------	---

2.2.2. Naar een positiefrechtelijke definitie	8
---	---

2.2.3. De betrokken regelingen	9
--------------------------------------	---

2.3. Sociale verzekering	10
--------------------------------	----

2.4. De sociale bijstand	12
--------------------------------	----

Afdeling 2. De essentie van de sociale zekerheid: het zoeken naar zekerheid ..	13
--	----

1. Fundamentele onzekerheid	13
-----------------------------------	----

2. De familie	14
---------------------	----

3. Eigendom en sparen	16
-----------------------------	----

4. De liefdadigheid / de bijstand	18
---	----

5. Aansprakelijkheid	21
----------------------------	----

6. De verzekering	23
-------------------------	----

7. De mutualiteit	25
-------------------------	----

8. De sociale verzekering	27
---------------------------------	----

9. De sociale zekerheid	30
-------------------------------	----

Hoofdstuk 2.

Fundamentele problematiek	33
--	----

Afdeling 1. Doel en opvatting van de sociale zekerheid	33
--	----

1. De klassieke opvattingen: Bismarck en Beveridge	34
--	----

1.1. Het Bismarck-model	34
-------------------------------	----

1.2. Het Beveridge-model	36
--------------------------------	----

2.	Evolutie naar een ‘Europese’ opvatting: dubbele doelstelling.	37
3.	Nieuwere opvatting: schade aan de mens	40
	Afdeling 2. Financiering.	44
1.	Twee uitgangspunten.	44
2.	Financieringstechnieken binnen de Belgische sociale zekerheid.	46
	Afdeling 3. Sociale zekerheid en economie	48
1.	De sociale zekerheid: een last voor de economie?.	48
2.	Sociale zekerheid en tewerkstelling.	51
	Afdeling 4. Selectiviteit en inkomensverdeling.	52
1.	Selectiviteit	52
2.	Inkomensherverdeling	55
	Hoofdstuk 3.	
	Bestuurlijke organisatie.	57
	Afdeling 1. Verhouding tussen overheid en sociaal verzekerde	58
1.	De administratieve lasten van de sociale zekerheid	58
2.	Informatisering van het socialezekerheidsbeheer	60
2.1.	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	60
2.2.	De sociale identiteitskaart	62
3.	Het ‘handvest’ van de sociaal verzekerde.	62
3.1.	Algemeen	62
3.2.	Toepassingsgebied.	64
3.3.	Algemene verplichtingen van de socialezekerheidsinstellingen	68
3.3.1.	Voorlichtings- en informatieplicht.	69
3.3.2.	Kennisgevingsplicht (art. 7).	70
3.3.3.	Toegang tot het dossier.	71
3.4.	Toekenningsprocedure.	71
3.4.1.	Aanvraag of ambtshalve toekenning (art. 8 en 9)	72
3.4.2.	Beslissing (art. 10 tot 16)	72
3.4.3.	Herziening (art. 17 tot 19)	74
3.4.4.	Intrest (art. 20 tot 21 <i>bis</i>).	77
3.4.5.	Afstand van terugvordering	81
3.4.6.	Voorzieningstermijnen.	82
	Afdeling 2. De instellingen.	84
1.	Types en functies van instellingen	84
2.	De openbare instellingen	85
2.1.	Algemeen	85
2.2.	Paritair beheer	88
2.2.1.	Toepassingsfeer	88
2.2.2.	Bevoegdheid.	88
2.2.3.	Organen	90
2.3.	Dagelijks beheer.	92

2.4.	Overheidsvoogdij	93
2.4.1.	Algemeen	93
2.4.2.	De bestuursovereenkomsten	93
3.	De private instellingen	96
3.1.	Machtiging en erkenning	96
3.2.	De gemachtigde instellingen	98
3.2.1.	Ziekenfondsen	98
3.2.2.	Uitbetalingsinstellingen voor werkloosheids- verzekering	103
3.2.3.	Kinderbijslagfondsen	104
3.2.4.	Arbeidsongevallenverzekeraars	106
3.2.5.	Sociale verzekeringskassen voor zelfstandigen	106
3.3.	De erkende instellingen	107
3.4.	Administratieve overheden?	109

DEEL II.

DE SOCIALE ZEKERHEID VOOR WERKNEMERS

Algemeen	115
Afdeling 1. Het socialezekerheidsstelsel voor werknemers	115
Afdeling 2. Toepassingsgebied	116
Afdeling 3. Financiering	117
Afdeling 4. Prestaties	118
1. Algemene bepalingen	118
2. Indexering en welvaartsvastheid	119
2.1. Indexering	119
2.2. De “vrijwaring van het concurrentievermogen”	120
2.3. De welvaartsvastheid	121

Hoofdstuk 1.

Toepassingsgebied	123
Afdeling 1. Inleiding	123
Afdeling 2. De algemene regel	125
1. De overeenkomst	126
1.1. Gebrek aan toestemming	126
1.1.1. Religieuzen	126
1.1.2. Tewerkgestelde werklozen	127
1.1.3. Vereiste van toestemming?	127
1.2. Eenzijdige overheidshandeling	128
1.2.1. Openbare dienst	128
1.2.2. Geplaatste minderjarigen	130

1.2.3.	Gecolloqueerde patiënten	130
1.2.4.	Gedetineerden	131
1.3.	Overeenkomst gesloten met een andere partij	131
2.	Het verrichten van arbeid	132
2.1.	Stagiairs	133
2.2.	Sportbeoefenaars	134
2.3.	Andere marginale vormen van arbeid	136
3.	Het verdienen van een loon	137
3.1.	Au pairs	138
3.2.	Vrijwilligerswerk	139
4.	De gezagsverhouding	141
4.1.	Zelfstandige contracten	142
4.1.1.	Het probleem van de ‘schijnzelfstandigen’	142
4.1.2.	De Arbeidsrelatiewet	144
4.2.	Mandaat in een vennootschap	146
Afdeling 3. Uitbreiding, beperking en uitsluiting		148
1.	Volledige uitbreiding	150
1.1.	Mandatarissen van niet-commerciële organisaties	150
1.2.	Kunstenaars	151
1.3.	Uitzendkrachten	153
1.4.	Thuisarbeiders	154
1.5.	Vervoerders	157
1.6.	Personen in beroepsopleiding	158
1.7.	Jobstudenten	159
1.8.	Leerlingen met leercontract	159
1.9.	Persoonlijke assistenten van personen met een handicap	160
1.10.	Bursalen	160
1.11.	Openbare sector	161
2.	Beperkte uitbreidingen	161
2.1.	Overheidspersoneel	161
2.2.	Retroactieve toepassing	162
2.3.	Geneesheren in opleiding tot specialist en tot huisarts	163
2.4.	Plaatselijke mandatarissen	164
2.5.	Onthaalouders	165
3.	Beperkingen aan de toepasselijkheid van de wet	166
3.1.	Leerlingen met leercontract en stagiairs met stagecontract resp. in het kader van de vorming van de middenstand en de vorming tot ondernemingshoofd	166
3.2.	Minderjarigen verbonden door een arbeidsovereenkomst	167
3.3.	Dienstboden	167
3.4.	Beroepssportbeoefenaars	167
3.5.	Het personeel van het vrij niet-universitair onderwijs	168

3.6.	Academisch personeel van de vrije universiteiten	169
3.7.	Personeel van PMS-centra (nu CLB's) en diensten voor school- of beroepsoriëntering	169
3.8.	Gelegenheidsarbeiders in de land- en tuinbouw	169
3.9.	Gelegenheidswerkers ('extra's' in de horeca).	170
4.	Uitsluitingen	171
4.1.	Arbeid van korte duur	171
4.2.	Bijkomstige betrekkingen	172
Afdeling 4. Territoriaal toepassingsgebied		175
 Hoofdstuk 2.		
Bijdragen		177
 Afdeling 1. De klassieke bijdragen		
1.	Berekeningsbasis	177
1.1.	Het loonbegrip in de RSZ-Wet	178
1.2.	Verruiming bij koninklijk besluit	182
1.2.1.	Enkel vakantiegeld	183
1.2.2.	Dubbel vakantiegeld	184
1.2.3.	Aanvullend vakantiegeld	185
1.2.4.	Enkel vertrekvakantiegeld	186
1.3.	Beperkingen bij koninklijk besluit	187
1.3.1.	Beëindigingsvergoedingen	189
1.3.2.	Kostenvergoedingen en voordelen in natura	190
1.3.3.	Maaltijdcheques	196
1.3.4.	Forfaitaire vervoerskosten	198
1.3.5.	Geschenkcheques	198
1.3.6.	Persoonlijk gebruik van een bedrijfsvoertuig	199
1.3.7.	Werknemers aandelen, winstbewijzen en aandelenopties	199
1.3.8.	Voordeeltarieven voor bedrijfsproducten, -goederen en -diensten	200
1.3.9.	Terbeschikkingstelling van pc	201
1.3.10.	Door de werkgever gedane stortingen ter financiering van aanvullende verzekeringen	201
1.3.11.	Cultuur- en sportcheques	202
1.3.12.	Ecocheques	202
1.3.13.	Andere	203
2.	Bijdrageberekening	204
2.1.	Uniform en proportioneel	204
2.2.	Werkgevers- en werknemersbijdrage	205
2.3.	Globalisering	206
2.4.	Forfaitaire bijdragen en bijzondere berekeningswijzen	208

2.5.	Bedrag van de bijdragen	209
3.	Invordering van de bijdragen	210
3.1.	Verplichtingen van de werkgevers	210
3.2.	Dimona en LIMOSA	212
3.3.	DMFA en ASR	214
3.4.	Sancties	215
3.5.	Dwangbevel	218
3.6.	Sociale secretariaten en sociale dienstverrichters	219
3.7.	Strijd tegen de koppelbazen	219
3.8.	Coöperatieve vennootschappen	221
3.9.	Hoofdelijke aansprakelijkheid van bestuurders in vennootschappen	222
3.10.	Bekendmaking van schuldvorderingen	223
Afdeling 2. Bijzondere crisismaatregelen		223
1.	Bijdrageverminderingen	226
1.1.	Herverdeling van de sociale lasten	226
1.2.	De oude ‘Maribel’-operatie	228
1.3.	De ‘sociale Maribel’	228
1.4.	Verminderen socialezekerheidsbijdragen	229
1.5.	Bijdragevermindering voor lage lonen of ‘werkbonus’	231
1.6.	Vermindering voor de non-profitsector	232
1.7.	Vermindering voor werkuitkering	232
1.8.	Vrijstelling voor wetenschappelijk onderzoek	232
1.9.	Slotbeschouwing	233
2.	Nieuwsoortige, quasifiscale bijdragen	234
2.1.	Oude vormen van solidariteitsbijdragen	235
2.2.	Loonmatigingsbijdrage	236
2.3.	Bijzondere bijdrage voor sociale zekerheid	237
2.4.	Bijdrage op de pensioenstortingen	239
2.5.	Aanvullende bijdrage op pensioenstortingen voor managers	240
2.6.	Bijdrage voor tijdelijke werkloosheid	241
2.7.	Bijdrage voor het persoonlijk gebruik van een bedrijfs- voertuig	241
2.8.	Bijdrage voor tewerkstelling van studenten	242
2.9.	Bijdrage voor werknemersparticipatie in de winst en het kapitaal	243
2.10.	Bijdrage op SWT en aanvullende vergoedingen	243
2.11.	Andere bijzondere bijdragen	244
3.	Inhoudingen op de uitkeringen	244
3.1.	Arbeidsongevallen en beroepsziekten	244
3.2.	Afhouding op de kinderbijslag	245
3.3.	Pensioenen	246
3.3.1.	RIZIV-bijdrage	246

3.3.2.	Bijkomende afhouding op de pensioenen: de solidariteitsbijdrage	247
3.4.	Inhouding op invaliditeitsuitkeringen	248
3.5.	Inhouding op werkloosheidsuitkering met bedrijfstoeslag (vroeger brugpensioen)	249
3.6.	Werkgeversbijdragen op uitkeringen in het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT)	250
3.7.	Werkgeversbijdragen op pseudo-SWT's	250

Hoofdstuk 3.

Arbeidsongevallen en beroepsziekten	253
--	------------

Afdeling 1. De arbeidsongevallenregeling	254
--	-----

1.	Oorsprong van de wetgeving	254
2.	Toepassingsgebied	257
3.	Begrip en bewijs	260
3.1.	Arbeidsongevallen <i>sensu stricto</i>	260
3.1.1.	Het ongeval	260
3.1.2.	De band met de arbeid	266
3.2.	Ongevallen op de weg naar of van het werk	270
3.2.1.	Begin- en eindpunt van de weg	271
3.2.2.	Normaal traject	273
3.2.3.	Trajecten gelijkgesteld met de arbeidsweg	275
3.3.	Fout van werkgever of slachtoffer: in beginsel geen uitsluitingsgrond	275
4.	De preventie	279
5.	De schadeloosstelling	281
5.1.	Prestaties bij letselschade	281
5.1.1.	Geneeskundige verzorging	281
5.1.2.	Uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid	283
5.1.3.	Hulp van een derde	297
5.2.	Overlijden	299
5.3.	Samengaan met de regelen inzake burgerlijke aansprakelijkheid	304
5.3.1.	Keuze?	304
5.3.2.	Immunitie van werkgever en werkmakkers	305
5.3.3.	Gekarakteriseerde zware fout	308
5.3.4.	Bijzonder geval: verkeersongeval op de weg naar of van het werk, dat tevens een arbeidsongeval <i>stricto sensu</i> is	309
5.3.5.	Cumulatieverbod	310
5.4.	Cumulatiebepalingen	312
5.4.1.	Principiële cumuleerbaarheid	312

5.4.2. Uitzonderingen	312
5.5. De verzekering	313
Afdeling 2. De beroepsziekten	314
1. Kort historisch overzicht en situering	314
2. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i>	316
3. Begrip en bewijs van de beroepsziekte	317
4. Preventie	320
5. Schadeloosstelling	322
6. Cumulatieregelingen	325
7. Betaling en terugvordering	326
8. Verzekering en financiering	327
Afdeling 3. Arbeidsgerelateerde ziekten	327
Afdeling 4. Asbestfonds	328
Hoofdstuk 4.	
Geneeskundige verzorging	331
Afdeling 1. Inleiding	331
Afdeling 2. Toepassingsgebied	333
1. Gerechtigden	335
2. Personen ten laste	338
2.1. Recht van personen ten laste	338
2.2. Categorieën van personen ten laste	339
2.2.1. De echtgenoot of feitelijke partner	339
2.2.2. De kinderen	340
2.2.3. Ascendenten	341
2.3. Voorwaarden	341
2.4. Rangorde	342
Afdeling 3. Voorwaarden	344
1. Algemene voorwaarden	344
1.1. Inschrijving bij een ziekenfonds of de hulpkas	344
1.2. Wachtijd	345
1.3. Bijdrage betalen	345
1.4. Behoud van recht	346
1.5. De verzekeringskaart	347
2. Bijzondere voorwaarden voor de geneeskundige verzorging	347
2.1. Zich wenden tot een erkend verstrekker	347
2.2. Gebruikmaken van de voorgeschreven documenten	348
2.3. Toelating van de adviserend geneesheer	349
2.4. Technisch-medische voorschriften	350
2.4.1. Voorschrift door een arts	350
2.4.2. Verstrekkingenregister	350
2.4.3. Toelating of erkenning van de voorziening	351

2.4.4.	Echelonnering	351
2.4.5.	Kwaliteitsnormen	351
Afdeling 4.	Uitsluitingsgronden	352
1.	Prestaties in het buitenland verleend	352
2.	Schade vergoed op basis van een andere wetgeving	353
2.1.	Principe: cumulatieverbod – Temperingen en grenzen van dit verbod	354
2.1.1.	Eerste tempering: de betaling ‘in afwachting’	354
2.1.2.	Tweede tempering: de verschilregel	356
2.1.3.	Het cumulatieverbod slaat enkel op dezelfde schade of hetzelfde gedeelte van de schade	357
2.1.4.	Gevolgen van het overtreden van het cumulatieverbod	357
2.2.	Subrogatierecht van het ziekenfonds	358
2.2.1.	Algemene beginselen	358
2.2.2.	Subrogatoire vordering ook tegen een gerechtigde voor schade door deze berokkend aan een persoon te zijnen laste?	360
2.2.3.	Omvang van het subrogatierecht	360
2.2.4.	Niet-tegenwerpbaarheid van vergoedingsovereenkomsten	361
2.2.5.	Samenloop van de aanspraken van het ziekenfonds en het ongevalslachtoffer	362
2.2.6.	Maatregelen om de uitoefening van het subrogatierecht efficiënter te maken	363
2.3.	Band tussen de regeling ‘schade vergoed door een andere wetgeving’ en de ongevallenpreventie	364
3.	Overige redenen van uitsluiting	365
Afdeling 5.	Prestaties	365
1.	Vergoedbare verstrekkingen	366
2.	Nomenclatuur	368
2.1.	Functie	368
2.2.	Totstandkoming en wijziging	369
2.3.	Bijzondere nomenclaturen	370
3.	Bijzonder solidariteitsfonds	370
3.1.	Niet-vergoede prestaties	372
4.	Bijzondere regels voor bepaalde verstrekkingen	374
4.1.	Revalidatie en herscholing	374
4.2.	Klinische biologie en medische beeldvorming	378
4.3.	Innoverende en nieuwe technieken	379
4.4.	Raadpleging met het oog op euthanasie	380
5.	Uitgavenbeperking	380

5.1.	Beperkingen aan de therapeutische vrijheid	380
5.2.	Sanctionering van overdreven voorschriften	382
5.3.	Versterking van de eerstelijns geneeskunde	383
5.4.	Wegingscoëfficiënten tandartsen	384
5.5.	Budgettering	384
5.6.	Kwaliteitscontrole	386
5.7.	Federaal kenniscentrum voor de gezondheidszorg, intermutualistisch agentschap voor gegevensverwerking en ‘eHealth platform’	387
6.	Verzekeringsprestaties	388
6.1.	Directe of indirecte verstrekking	388
6.2.	Mate van tenlasteneming	390
6.2.1.	De basisregel	390
6.2.2.	Verhoogde tegemoetkoming (voorkeurtarief)	390
6.2.3.	Chronisch zieken	391
6.2.4.	Patiënten met medisch dossier	392
6.2.5.	Maximumfactuur	393
6.3.	Gewone verzorging	396
6.4.	Specialistische verzorging	397
6.5.	Farmaceutische producten	397
6.6.	Ziekenhuisverpleging	399
6.7.	Rust- en verzorgingstehuizen, rustoorden voor bejaarden en dagcentra	400
6.8.	Palliatieve hulp	402
7.	Vaststelling van de tarieven	402
7.1.	Geneesheren en tandartsen	403
7.1.1.	Totstandkoming van het systeem	403
7.1.2.	Totstandkoming en inhoud van de akkoorden	404
7.1.3.	‘Sociaal statuut’	408
7.2.	Andere verstrekkers	409
7.2.1.	Apothekers, vroedvrouwen en paramedische medewerkers	409
7.2.2.	Farmaceutische producten	411
7.2.3.	Ziekenhuizen	413

Hoofdstuk 5.

Arbeidsongeschiktheid	415
--	------------

Afdeling 1. De uitkeringsverzekering	416
--	-----

1. De staat van arbeidsongeschiktheid	416
1.1. Algemene regel	417
1.1.1. Arbeidsonderbreking	418
1.1.2. Vermindering van het verdienvermogen	419
1.1.3. De referteberoepen	421

1.1.4.	Door intrede of verergering van letsels of functionele stoornissen	421
1.2.	Vermoedens van arbeidsongeschiktheid (art. 100, § 1, vierde tot zesde lid)	422
1.3.	Toelating om aangepaste arbeid te verrichten	423
1.4.	Vrijwilligerswerk	424
2.	Vaststelling van de arbeidsongeschiktheid	425
2.1.	Algemeen	425
2.2.	Bijzondere gevallen	427
2.3.	Invaliditeit	428
3.	Prestaties	429
3.1.	Berekeningsbasis	430
3.2.	Gezinscategorieën	430
3.3.	Primaire ongeschiktheid	432
3.4.	Invaliditeit	433
3.5.	Hulp van derden	434
3.6.	Minimumuitkering	434
3.7.	Maximumuitkering	435
3.8.	Beroepsherscholing	436
3.9.	Re-integratie	436
4.	Voorwaarden en uitsluitingsgronden	436
4.1.	Wachttijd	437
4.2.	Schade gedekt door andere wetgeving	438
4.2.1.	Residuaire karakter	438
4.2.2.	Zelfde schade	438
4.2.3.	Slachtoffer naar gemeen recht minder dan 66% arbeidsongeschikt	439
4.3.	Andere gronden van uitsluiting	440
5.	Cumulatieregelingen	441
	Afdeling 2. Begrafenisuitkering	442
	Afdeling 3. Moederschapsverzekering	442
 Hoofdstuk 6.		
	Gezinsbijslagen	447
	Nieuwe toestand	447
	Afdeling 1. Kort historisch overzicht	448
	Afdeling 2. Terminologie	449
	Afdeling 3. Toekenningsvoorwaarden	450
1.	De voorwaarden om rechthebbende te zijn	450
1.1.	Welke werkgevers?	450
1.2.	Rechthebbenden	451
1.3.	Pluraliteit van rechthebbenden	453

1.4.	Wijziging van voorrang	454
2.	Voorwaarden om rechtgevende te zijn	455
2.1.	Voorwaarde van verhouding tot een rechthebbende.	455
2.2.	Voorwaarde van leeftijd	457
2.3.	Beroepsactiviteit van het kind.	458
2.4.	Voorwaarde van territorialiteit	458
3.	Voorwaarden om bijslagtrekkende te zijn	459
	Afdeling 4. Prestaties.	461
1.	De kinderbijslag	461
1.1.	Basisbedrag.	462
1.2.	Verhogingen.	465
1.3.	Toeslagen.	466
2.	Het kraamgeld en de adoptiepremie.	469
3.	De schoolpremie.	470
4.	De sociaalpedagogische toelage.	470
5.	Collectieve diensten.	470

Hoofdstuk 7.

Werkloosheid.	471
------------------------------	------------

Afdeling 1. Inleiding	471
---------------------------------	-----

Afdeling 2. Totstandkoming van de wetgeving	472
---	-----

Afdeling 3. Toelaatbaarheidsvereisten	474
---	-----

1.	Wachttijd (art. 30 Werkloosheidsbesluit).	474
1.1.	Referteperiode	474
1.2.	In aanmerking te nemen arbeidsdagen	476
1.3.	Gelijkgestelde dagen	478
2.	Jonge werkzoekenden	479
3.	Gehandicapten	481
4.	Openbare sector	481
5.	Vrijstelling van wachttijd	481

Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden	482
--	-----

1.	Afwezigheid van loon en werk (art. 44-51 Werkloosheidsbesluit).	482
1.1.	Afwezigheid van werk.	483
1.1.1.	Arbeid voor zichzelf	483
1.1.2.	Arbeid voor een derde	485
1.1.3.	Artistieke arbeid	486
1.2.	Voortzetten van een bijberoep	487
1.3.	Afwezigheid van loon.	489
1.3.1.	Principe.	489
1.3.2.	Voorlopige uitbetaling	491
2.	Onvrijwillig werkloos zijn	492
2.1.	Gevallen van niet-onvrijwillige werkloosheid	492

2.2.	De passende dienstbetrekking.	493
2.2.1.	Reglementaire criteria (art. 22-33 Toepassings- besluit Werkloosheid).	494
2.2.2.	Criteria ontwikkeld door de rechtspraak	498
2.3.	Verlaten van een passende dienstbetrekking zonder wettige reden	498
2.4.	Ontslag wegens foutieve houding	500
2.5.	Weigering van een aangeboden passende dienstbetrekking	501
2.6.	Sanctionering.	502
3.	Beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt	505
3.1.	Algemeen	505
3.2.	Inschrijving als werkzoekende (art. 58 Werkloosheidsbesluit)	506
3.3.	Zoeken naar werk	508
4.	Arbeidsgeschiedt	510
5.	Leeftijdsvoorwaarden	511
6.	Uitsluiting van bepaalde perioden	512
7.	Zich aan de controle onderwerpen	512
8.	Niet langdurig werkloos zijn	513
9.	Niet veroorzaakt door staking of lock-out.	514
10.	Andere voorwaarden.	515
10.1.	Algemeen	515
10.2.	Beschikbaarheid voor plaatselijk werkgelegenheids- agentschap	516
11.	Vrijstelling van toekenningsvoorwaarden.	517
Afdeling 5. Het bedrag van de uitkering (art. 110 e.v. Werkloosheidsbesluit)		519
1.	Volledige, deeltijdse en tijdelijke werklozen	519
1.1.	Voltijdse werknemers en gelijkgestelden	520
1.2.	Deeltijdse werknemers met behoud van rechten	520
1.3.	Vrijwillig deeltijdse werknemers.	521
1.4.	Tijdelijke werkloosheid.	522
2.	De eigenlijke werkloosheidsuitkering	523
2.1.	Gezinscategorieën	523
2.2.	Referteloon	525
2.3.	Werkloosheidsperioden	527
2.4.	Bedrag van de uitkering.	527
2.5.	Overeenstemming met EU-recht	529
2.6.	Cumulatieregeling.	529
3.	Inkomensgarantie-uitkering (IGU)	530
4.	Inschakelingsuitkering en overbruggingsuitkering.	530
5.	Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT)	531
6.	Anciënniteitstoelage	532
7.	Onderbrekingsuitkering.	532

8.	Opleidingspremies.....	534
9.	Mobiliteitstoeslag.....	534
10.	Overstappremie	535
11.	Jeugdvakantie-uitkering.....	535
12.	Seniorvakantie-uitkering.....	536
13.	Mobiliteits- en kinderopvangtoeslag	536
14.	Opvanguitkering onthaalouders.....	536
15.	Diverse bijzondere uitkeringen	537
16.	Activering van de werkloosheidsuitkeringen	538

Hoofdstuk 8.

Pensioenen	539
-------------------------	------------

Afdeling 1. Inleiding	539
-----------------------------	-----

1.	Pensioenopvattingen.....	539
2.	Pensioensoorten.....	543
3.	Pensioenfinanciering.....	543
4.	Pensioenharmonisatie.....	546
5.	Pensioenhervormingen.....	549

Afdeling 2. De rustpensioenen	550
-------------------------------------	-----

1.	Toepassingsgebied	550
1.1.	Werknemers en gelijkgestelden.....	550
1.2.	In België tewerkgesteld.....	551
2.	Voorwaarden tot het verkrijgen van een rustpensioen	551
2.1.	De pensioenleeftijd	551
2.1.1.	Geen onderscheid mannen – vrouwen	551
2.1.2.	Vervroegd pensioen	552
2.2.	Stopzetting van de beroepsactiviteit.....	554
2.3.	Verblijf in België	555
3.	Bedrag en berekening van het rustpensioen.....	555
3.1.	De loopbaan	555
3.1.1.	Perioden van effectieve arbeid	556
3.1.2.	Gelijkgestelde perioden	556
3.1.3.	Geregulariseerde perioden	558
3.1.4.	Eenheid van loopbaan	559
3.2.	Het loon.....	560
3.2.1.	Reëel en fictief loon.....	560
3.2.2.	Loonplafond.....	561
3.3.	De gezinstoestand	562
3.3.1.	Algemeen	562
3.3.2.	Feitelijke scheiding en echtscheiding.....	563
3.4.	Minima	564
3.5.	Herwaardering.....	565

3.5.1.	Indexering	565
3.5.2.	Welvaartsvastheid	566
4.	Forfaitair vakantiegeld	566
Afdeling 3. Het overlevingspensioen en de overgangsuitkering		567
1.	Opvattingen	567
2.	Overlevingspensioen	568
2.1.	Voorwaarden	568
2.2.	Bedrag en berekening van het overlevingspensioen	569
2.3.	Cumulatieregelen	570
3.	Overgangsuitkering	570
Afdeling 4. Administratie: aanvraag en uitbetaling		572
1.	Automatische toekenning	572
2.	Betaling	572
3.	Verjaring	573

DEEL III.

DE SOCIALE VERZEKERINGEN VOOR ZELFSTANDIGEN

Hoofdstuk 1.

Het sociaal statuut der zelfstandigen .....

Afdeling 1. Inleiding .....

Afdeling 2. Toepassingsgebied .....

1.	Algemeen	579
2.	Mandatarissen van commerciële ondernemingen	582
3.	Mandatarissen in openbare en private instellingen	584
4.	Helpers, meewerkende echtgenoten en vervangende ondernemers	586
4.1.	Helpers	586
4.2.	Meewerkende echtgenoten	587
4.3.	Vervangende ondernemers	589

Afdeling 3. Bijdragen .....

1.	Klassieke bijdragen	590
1.1.	Berekeningsbasis	590
1.1.1.	Beroepsinkomen	590
1.1.2.	Aanvang en stopzetting van een activiteit	592
1.2.	Berekeningswijze	593
1.2.1.	Hoofdberoep	593
1.2.2.	Bijberoep	594
1.2.3.	Activiteit na de pensioenleeftijd	595
1.3.	Vrijgestelde perioden	595
1.4.	Commissie voor vrijstelling	596
1.5.	Globaal beheer	598
1.6.	Inning van de bijdragen	599

2.	Bijdrage op pensioenstortingen	601
3.	Nieuwsoortige bijdrage: bijdrage van vennootschappen	601

Hoofdstuk 2.

Ziekteverzekering	605
------------------------------------	------------

Afdeling 1. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	605
---	-----

1.	Toepassingsgebied	606
2.	Arbeidsongeschiktheid	607
3.	Gedeeltelijke werkhervatting	610
4.	Procedure	611
5.	Prestaties	612

Afdeling 2. Moederschapsverzekering zelfstandige	613
--	-----

Hoofdstuk 3.

Gezinsbijslagen	615
----------------------------------	------------

Hoofdstuk 4.

Faillissementsverzekering	617
--	------------

Afdeling 1. Toepassingsgebied	618
---	-----

Afdeling 2. Toekenningsvoorwaarden	618
--	-----

Afdeling 3. Prestaties	619
----------------------------------	-----

Afdeling 4. Betaling	620
--------------------------------	-----

Hoofdstuk 5.

Pensioenen	621
-----------------------------	------------

Afdeling 1. Historiek	621
---------------------------------	-----

Afdeling 2. Toepassingsgebied	624
---	-----

Afdeling 3. Voorwaarden voor het rustpensioen	625
---	-----

1.	Pensioenleeftijd	625
2.	Stopzetting beroepsactiviteit	625
3.	Verblijf in België	626

Afdeling 4. Bedrag en berekening van het rustpensioen	626
---	-----

1.	De pensioenloopbaan	627
1.1.	Perioden van effectieve arbeid	627
1.2.	Gelijkgestelde perioden	628
1.3.	Eenheid van loopbaan	629

2.	De beroepsinkomsten	629
----	-------------------------------	-----

3.	Afschaffing van het onderzoek naar de bestaansmiddelen	631
----	--	-----

4.	Minimumpensioen	631
----	---------------------------	-----

5.	Herwaardering	631
----	-------------------------	-----

Afdeling 5. Het overlevingspensioen	632
---	-----

Afdeling 6. Gescheiden echtgenoten	632
--	-----

Afdeling 7. Aanvraag en uitbetaling	632
Afdeling 8. Het aanvullend pensioen voor zelfstandigen	633
DEEL IV.	
DE SOCIALE BESCHERMING VAN HET OVERHEIDSPERSONEEL	
Inleiding	637
Hoofdstuk 1.	
Toepassingsgebied en financiering	639
Afdeling 1. Toepassingsgebied	639
Afdeling 2. Financiering	640
Hoofdstuk 2.	
Arbeidsongevallen en beroepsziekten	647
Afdeling 1. Arbeidsongevallen	647
1. Begrip en definitie van een arbeidsongeval	647
2. Geneeskundige verzorging	648
3. Arbeidsongeschiktheid	648
4. Dodelijk ongeval	649
5. Burgerlijke aansprakelijkheid	649
6. Verzekering	650
Afdeling 2. Beroepsziekten overheidssector	650
Hoofdstuk 3.	
Ziekteverzekering en werkloosheid	653
Afdeling 1. Gezondheidszorg	653
Afdeling 2. Ziekte-uitkeringen	653
Afdeling 3. Werkloosheid overheidssector	654
Hoofdstuk 4.	
Pensioenen	655
Afdeling 1. Historische achtergrond	655
Afdeling 2. De rustpensioenen	657
1. Pensioenleeftijd	658
2. Stopzetting van de arbeid	659
3. Individueel recht	659
4. Pensioenloopbaan	660
5. Pensioenbreuk	661
6. Berekeningsbasis	661

7.	Perequatie	662
8.	Minimumpensioen	663
9.	Maximumbedrag	663
10.	Vakantiegeld	663
	Afdeling 3. De overlevingspensioenen	664
1.	Rechthebbenden	664
2.	Voorwaarden	665
3.	Loopbaan	666
4.	Berekeningswijze	666
5.	Cumulatieregelen	667
5.1.	Overlevingspensioen + rustpensioen	667
5.2.	Overlevingspensioen + beroepsactiviteit	667
5.3.	Overlevingspensioen + vervangingsinkomen	668
5.4.	Meerdere overlevingspensioenen uit opeenvolgende huwelijken	668
5.5.	Meerdere overlevingspensioenen uit meerdere ambten uitgeoefend door de overledene	668
5.6.	Samenloop tussen verschillende wezen	668
5.7.	Samenloop tussen overlevende echtgenoot en wezen uit vorig huwelijk	668
5.8.	Samenloop van gescheiden echtgenoot met wezen uit vorig huwelijk van de overledene	669
5.9.	Samenloop van overlevende echtgenoot met gescheiden echtgenoot	669
	Afdeling 4. Het invaliditeitspensioen in de overheidssector	669
1.	Lichamelijke ongeschiktheid	669
2.	Bedrag	671
DEEL V.		
DE SOCIALE BIJSTAND		
	Inleiding	675
	Hoofdstuk 1.	
	De financiële tegemoetkomingen voor gehandicapten	677
	Afdeling 1. Voorwaarden	679
1.	Leeftijd	679
2.	Nationaliteit en verblijf	680
3.	Handicap	682
4.	Inkomensonderzoek	684
4.1.	Inkomensvervangende en integratietegemoetkoming	684
4.2.	Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden	687

Afdeling 2. Prestaties.....	687
1. De inkomensvervangende tegemoetkoming.....	687
2. De integratietegemoetkoming.....	688
3. De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.....	688
Afdeling 3. Procedure.....	688
1. Aanvraag en onderzoek.....	688
2. Nieuwe aanvraag.....	689
3. Ambtshalve herziening.....	690
4. Samenloop met andere uitkeringen.....	691
5. Beroep.....	692
6. Terugvordering.....	693
Hoofdstuk 2.	
Het recht op maatschappelijke integratie.....	695
Afdeling 1. Voorwaarden.....	696
1. Nationaliteit.....	696
2. Leeftijd.....	697
3. Verblijf.....	698
4. Onvoldoende bestaansmiddelen.....	698
4.1. Principe.....	699
4.2. Personen van wie de bestaansmiddelen worden aangerekend... ..	699
4.3. Vrijgestelde bestaansmiddelen.....	701
4.4. Bijzondere aanrekeningsregels.....	702
4.4.1. Onroerende goederen.....	702
4.4.2. Roerende kapitalen.....	702
4.4.3. Afstand van roerende of onroerende goederen.....	703
5. Werkbereidheid.....	703
6. Rechten laten gelden op andere prestaties.....	705
7. Aanvaarden van een integratieproject.....	706
7.1. Contractueel karakter?.....	707
7.2. Studenten.....	708
Afdeling 2. De prestatie.....	709
1. De leeftijd van 25 als cruciale leeftijd.....	709
2. Maatschappelijke integratie door tewerkstelling.....	709
3. Maatschappelijke integratie door toekenning van het leefloon.....	710
3.1. Basisbedragen.....	710
3.2. Installatiepremie.....	713
Afdeling 3. Procedure.....	713
1. Territoriaal bevoegd OCMW.....	713
2. Aanvraag.....	716

3.	Beslissing en betaling	717
4.	Beroep	718
	Afdeling 4. Sancties	718
	Afdeling 5. Terugvordering	720
1.	Bij de gerechtigde zelf	720
2.	Bij de onderhoudsplichtigen van de gerechtigde	720
3.	Bij andere personen	722
	Afdeling 6. Financiering	723

Hoofdstuk 3.

	De inkomensgarantie voor ouderen	725
--	---	------------

	Afdeling 1. Toepassingsgebied en voorwaarden	725
1.	Nationaliteit en verblijf	725
2.	Leeftijd	726
	Afdeling 2. Prestaties	727
1.	Bedrag	727
1.1.	Basisbedrag	727
1.2.	Verwarmingstoelage	729
1.3.	Indexering en herwaardering	729
2.	Aanrekening van de bestaansmiddelen	729
	Afdeling 3. Aanvraag en beslissing	731
	Afdeling 4. Financiering	733

Hoofdstuk 4.

	De gewaarborgde gezinsbijslag	735
--	--	------------

	Afdeling 1. Voorwaarden	735
1.	Ten laste van een natuurlijk persoon	735
2.	Nationaliteit en verblijf	736
3.	Geen ander recht op kinderbeijslag	738
4.	Onderzoek naar de bestaansmiddelen	738
	Afdeling 2. Prestaties	739
	Afdeling 3. Betaling en terugvordering	741
	Afdeling 4. Procedures en sancties	741

Hoofdstuk 5.

	Maatschappelijke dienstverlening	743
--	---	------------

	Afdeling 1. Het recht op bijstand	744
	Afdeling 2. Voorwaarden	745
1.	Leeftijd, nationaliteit en verblijf	745
2.	De mogelijkheid een menswaardig leven te leiden	749
3.	Specifieke voorwaarden voor financiële steun	750

Afdeling 3. Vorm en omvang van de maatschappelijke dienstverlening	750
1. Financiële steun	751
2. Sociale tewerkstelling	752
3. Voorschotten op onderhoudsgelden	753
4. Installatiepremie voor daklozen	754
Afdeling 4. Aanvraag en beslissing	754
Afdeling 5. Terugvordering	756
1. Terugvordering ten laste van de begunstigde	756
2. Terugvordering ten laste van de onderhoudsplichtigen	757
Afdeling 6. Financiering	758
1. Bijdrage in de kosten door de begunstigde	758
2. Staatstoelage	759
<i>Trefwoordenregister</i>	761

LIJST VAN VERKORT GECITEERDE WETGEVING

Algemene Beginselenwet Sociale Zekerheid

Wet 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, BS 2 juli 1981

Algemene kinderbijslagwet (AKBW)

Vroegere gecoördineerde wetten op de kinderbijslag voor werknemers, nog steeds op datum van 19 december 1939

Arbeidsongevallenbesluit

KB 21 december 1971 houdende uitvoering van sommige bepalingen van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, BS 28 december 1971, err. BS 7 januari 1972 en 29 maart 1972

Arbeidsongevallenwet

Arbeidsongevallenwet 10 april 1971, BS 24 april 1971

Beroepsziektenwet

Wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970, BS 27 augustus 1970, err. BS 18 september 1970

Besluit Gewaarborgde Gezinsbijslag

KB 25 oktober 1971 tot uitvoering van de wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag, BS 5 november 1971

Besluit Inkomensgarantie Ouderen

KB 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen, BS 31 mei 2001 (ed. 2)

Besluit Maatschappelijke Integratie

KB 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie, BS 31 juli 2002

Besluit Sociaal Statuut der Zelfstandigen

KB 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967, houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, *BS* 28 december 1967

Besluit Tegemoetkomingen Gehandicapten

KB 6 juli 1987 betreffende de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming, *BS* 8 juli 1987, err. *BS* 6 augustus 1987

EVRM

Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome, op 4 november 1950, goedgekeurd bij wet 13 mei 1955, *BS* 19 augustus 1955, err. *BS* 19 juni 1961

Ger.W.

Gerechtigd Wetboek – Wet 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967

OCMW-Wet

Organieke wet 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *BS* 5 augustus 1976, err. *BS* 26 november 1976

Pensioenbesluit Werknemers

KB 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *BS* 16 januari 1968

Pensioenbesluit Zelfstandigen

KB 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, *BS* 10 januari 1968

Pensioenwet Overheidspersoneel

Algemene wet 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen, *Bull. Off.* 1844, nr. 157

Pensioenwet Werknemers

KB nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *BS* 27 oktober 1967

Pensioenwet Zelfstandigen

KB nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, *BS* 14 november 1967

RSZ-besluit

KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 5 december 1969, err. *BS* 22 december 1970

RSZ-wet

Wet 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 25 juli 1969

Sociaal Statuut der Zelfstandigen

KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, *BS* 29 juli 1967

Sw.

Strafwetboek – Wet 8 juni 1867, *BS* 9 juni 1867

Werkloosheidsbesluit

KB 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, *BS* 31 december 1991, err. *BS* 13 maart 1992

Wet Gewaarborgde Gezinsbijslag

Wet 20 juli 1971 tot instelling van een gewaarborgde gezinsbijslag, *BS* 7 augustus 1971

Wet Handvest Sociaal Verzekerde

Wet 11 april 1995 tot invoering van het ‘handvest’ van de sociaal verzekerde, *BS* 6 september 1995

Wet Inkomensgarantie Ouderen

Wet 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, *BS* 29 maart 2001

Wet Maatschappelijke Integratie

Wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, *BS* 31 juli 2002

Wet Openbaarheid Bestuur

Wet 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, *BS* 30 juni 1994

Wet Tegemoetkomingen Gehandicapten

Wet 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, *BS* 1 april 1987, err. *BS* 6 augustus 1987

Ziekenhuiswet

Gecoördineerde wet 7 augustus 1987 op de ziekenhuizen, *BS* 7 oktober 1987, err. *BS* 11 november 1987

Ziekteverzekeringsbesluit

KB 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, *BS* 31 juli 1996

Ziekteverzekeringswet

Wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, *BS* 27 augustus 1994